

Jak psát fyzikální články do Školské fyziky?

Miroslav Randa, Pedagogická fakulta ZČU Plzeň

Jednoduchá, přesto naprosto správná odpověď je: zajímavě, čtivě, samozřejmě věcně správně. Dalším důležitým požadavkem je, **aby článek byl užitečný čtenářům**, tedy zejména učitelům fyziky na základních a středních školách. Je vhodné, když je článek doplněn názornými nákresey, obrázky, kresbami. Zejména proto vítáme články z praxe od učitelů fyziky a dáváme jim při přípravě k tisku přednost. Není přitom rozhodující, zda je článek psán v příslušném textovém editoru či psacím strojem, nebo (čitelně) rukou. Přesto mnozí z vás požadují otištěné základních požadavků na psaní článku určeného pro Školskou fyziku. Pro vaši potřebu vznikly následující stránky. Budeme rádi, pokud se k popsanému ideálu přiblížíte, ale znovu zdůrazňuji: **podstatný je obsah, forma je záležitostí redakce!**

JAK (V IDEÁLNÍM PŘÍPADĚ) POSTUPOVAT PŘI PSANÍ ČLÁNKU PRO ŠKOLSKOU FYZIKU?

Přípravné práce je rozumné začít stažením šablony **Casopis.dot** (resp. Casopis.zip) z webových stránek Školské fyziky (http://www.pef.zcu.cz/pef/kof/sk_fy/w_sf.htm). Šablona, kterou vytvořil člen redakční rady Mgr. Jan Bečvář, výrazně usnadní úpravy vašeho textu. Šablonu („rozzipovanou“) uložte na pevný disk do adresáře, v němž jsou ostatní šablony Microsoft Office (zpravidla C:\Program Files\Microsoft Office\Šablony\). Po spuštění WORDu lze volit z menu **Soubor**→**Nový** a pokud hodláte psát článek pro Školskou fyziku, vybrat šablonu Casopis. Přípravné práce zakončíte volbou **Zobrazit**→**Panel nástrojů** a zaškrtnutím položky Časopis. Tím se otevře lišta tlačítek, která prací s dokumentem velice ulehčí (viz obr. 1).

Obr. 1

Základní, předdefinované **styly odstavců** jsou:

- ♦ **Název** (slouží k označení názvu článku, na liště je označen ikonou); začnete-li v novém dokumentu založeném na šabloně Casopis.dot psát, píšete v tomto stylu (po stisku klávesy se automaticky přepnete do stylu Autor);
- ♦ **Autor** (slouží k označení autora článku, na liště je označen ikonou); jak je z článků ve Školské fyzice zřejmé, uvádíme údaje o autorech ve tvaru *Jméno, Příjmení, Pracoviště, Město* (po stisku klávesy se automaticky přepnete do stylu text);
- ♦ **text** (tímto stylem je psána většina textu článku, na liště jej označuje ikona); je definován jako Times New Roman s velikostí 12 (přesněji řečeno jde o 12 bodů, takzvané *cicero*, přičemž 1 bod v počítačové sazbě odpovídá 0,353 mm) a s odstavcovou zarážkou 0,5 cm (jedná se o posunutý začátek prvního řádku odstavce, jehož velikost se podle typografických „pravidel“ smí pohybovat v rozmezí od 1 do 3 čtvrtěček, tj. pro 12bodové písmo v mezích 4,2–12,7 mm);
- ♦ **vzorec** (tento styl je vhodný pro sazbu fyzikálních vzorců do zvláštních řádek, na liště je pro něj umístěna ikona); jeho výhodou oproti stylu text je nastavení tabulátorů na střed stránky a na pravý okraj stránky; toto nastavení zaručí, že po stisknutí klávesy tabulátoru bude vzorec bez ohledu na svou délku umístěn na střed stránky a po dalším stisknutí klávesy se pořadové číslo vztahu zarovná k pravému okraji;

* randa@iris.pef.zcu.cz

mennými neslabičnými předložkami si WORD umí poradit, jestliže před psaním zapnete volbu **Nástroje**→**Automatické opravy** a na kartě **Při psaní** zatrhnete položku **Mezery po k, s, v a z pevnými mezerami**. K podobnému účelu slouží také tlačítko na liště ikon, kde je přístupné makro, které v celém dokumentu nahradí mezery za jednopísmennými předložkami (včetně o, u) pevnými mezerami.

Po záměně bohužel nefunguje korektně dělení slov, které neumí rozdělit slova, která „začínají“ jednopísmennou předložkou a pevnou mezerou. Tyto jednotlivé případy lze rozdělit ručně, tzv. volitelným rozdělením (+).

- ♦ **Spojovník a pomlčka** patří mezi symboly, které běžný čtenář neodlišuje (snad je na vině opět psací stroj, který pro oba symboly měl pouze jediný znak).

Spojovník (-) je kratší a v textu slouží zvláště k rozdělování slov (odtud název?). Vždy se sází bez mezer, a to v následujících případech:

- v příjmeních složených ze dvou samostatných jmen;
 Joliot-Curie, Gay-Lussac;
- v místních názvech a názvech správních oblastí;
 Frýdek-Místek, Plzeň-sever, Praha 6-Vokovice;
- ve spojeních dvou podstatných jmen ve vztahu souřadném ve významu „a současně“, není-li druhé podstatné jméno členem určujícím;
 učitelství oborů fyzika-chemie, propad-butan, α -záření, beta-radioaktivita, RC-člen;
- ve spojeních dvou přídavných jmen ve vztahu vzájemnosti;
 slovník česko-anglický, Matematicko-fyzikální fakulta; žluto-zelený svetr (zbarvený žlutě a zeleně, jednobarevný svetr ze žlutého odstínu zelené barvy je žlutozelený);
- k připojení částice -li;
 viš-li, není-li;
- k dělení slov.

Vyjde-li při dělení slov se spojovníkem **spojovník na konec řádky, musí se objevit spojovník rovněž na začátku řádky následující**. S tímto požadavkem si však WORD neporadí, a tak je třeba v takových případech upravit text vložením či vypuštěním slova.

Pomlčka (–) je delší a píšeme ji současným stiskem kláves + (na numerické klávesnici). S mezerami se vysazuje zejména v těchto případech:

- k výraznému oddělení částí textu, zvláště místo čárky, chceme-li oddělení zvýraznit;
- jako opakovací znaménko (například v rejstříku).

Naopak bez mezer se sází tehdy, nahrazuje-li spojku či předložku.

- zákon Boyleův–Mariottův (nahrazuje spojku „a“, 1877–1912 („až“), otevírací doba 7.00–15.00 („od do“), let Sojuz–Apollo („a“), dálnice Praha–Rozvadov („z do“);

LITERATURA

- [1] Lacina A.: *Norma na citování literatury v člancích publikovaných v časopisu Školská fyzika*. Školská fyzika VII, č. 1 (2001) 10.
- [2] Martincová O. a kol.: *Pravidla českého jazyka*. Pansofia, Praha 1993.
- [3] Ptáček M.: *Sazba a typografie*. PC World IV, č. 1–12 (1994).
- [4] Martínek Z.: *Úvod do počítačové typografie*. ZČU, Plzeň 1995.